

M A G Y A R K U R I R.

*Bécs, Kedden, Július 20 dikán, 1824.**Spanyol Amerika.*

Júl. elsőjén, Mexicóból Május' 5d, Alvaradoból pedig ugyan azon hónap 15d indult levelek érkezének-meg Londonba. Május' 5d, az a' tudósítás jött Mexicóba, hogy Sacrificiosra és Alvaradóba 17 hajók érkezének, 's közöttök vagyon a' Lion nevezetű is, melly Goldsmithtól és társaitól az első pénzbeli szállítást hozta a' Mexicói Igazgatásnak. Egy küldés Apr. végén indítottatott-el Mexicóból a' tenger-partra, 's Jalapába szerencsésen eljutott. Ennek őrizete 550 emberből, 's a' reajok bízott pénz 1,200,000 font Sterlingből állott, mellynek egy része Vera-Cruzban a' Gen. Vittoria vezérlése alatt lévő seregek' számára, más része a' Kereskedők portékáinak kivitelére rendeltetett.

A' Londoni Ujságok penna-harczba keveredtek ez idő szerint a' Hervey által Mexicóból küldetett hivatalos levelek felett. A' Courier szerint az ő tudósításai nem kedvezőbbek az előbbeniéknél; 's a' nevezett Ujság még azt is mondja, hogy Ward Úr nem egyhamar fog ismét másodszor Mexicóba menni. A' Morning-Chronicle azt beszéli, hogy Hervey Úr egy nagy kereskedő-háznak pénzt illető kérdésére ezt felelte volna: „A' mit ezen szempillantásban ígérhetek, annyiból áll, hogy ha a' kölcsönvételbeli alkudozást a' Congressus meg fogja erősíteni, akkor az majd nem csak hogy védelmeztetik és elősegítettik az ánglus Igazgatás által, hanem annak itteni befolyása a' történhető számadásokról is bizonyossá teheti az embert, ne talán elő-

re el nem látott nehézségek adnák-elő magokat.“ Erre a' Courier azt felelte, hogy azt ugyan nem mondhatja hogy Hervey Úr effélet ne írhatott volna, de mondhatja azt, hogy az illy kinyilatkoztatás reá nem bízott, mint a' melly egészen ellenkezik az ezelőtt néhány napokkal a' Parlamentben felhozott principiumokkal, mellyek szerint az ánglus jobbágyoknak pénzbeli dolgaikba való avatkozással a' Miniszterek nem akarják ezentúl meghaborítani az idegen Nemzetekkel való egybeköttetéseket.

Yturbide emlékezetes dolgainak mostanában nyomtatva kiadatott leírásában, Amérikanak az utóbbi 16 esztendő alatt volt állapotjáról némelly fontos közlésekre lehet találni, ezek szerint: A' mint Bounaparte József a' spanyol királyi-széket elfoglalta, a' Creolok Amerikában megtagadták tőle az engedelmességet, ragaszkodván Ferdinánd Királyhoz. Az akkori Mexicói Vice-Király Iturrigarit, ki a' Creolokhoz jó indulattal viseltetett, a' Spanyolok le tették, 's helyette Vanegást választották. Ezt az Amériksaiak gyűlőlték, mellyért is czimbora-társaságok származtak. Hidalgo nevezetű Pap feltámadott, de minden siker nélkül; ezt követte Torres, ki a' Los Remedios hegyén tartotta hadiszállását. Ekkor tájban Yturbide, ki előkelő Mexicói familiából való 's jó értékű ember volt, a' spanyol Armadánál Hadnagyi tisztséget viselt. 1810-től 1816-ig gyakran megverte ő azon magokat mindenfelől jelentgető haramia csoportokat, mellyek Hidalgo' és Torres' példái szerint, csupán ragadozás

végezt indultak-el. Lassan lassan Generalisságig felment Yturbide, 's 1816-ban már az éjszaki Armadát vezérlette, 's két tartomány volt kormányja alatt. Hatalmas ellenségei azonban rossz színben festették őtet le a' Vice-Király előtt, 's ezen Yturbide, jóllehet az ellene tetetett vád rágalmazásnak ismertetett is, annyira megboszoszkodott, hogy, tisztségeit letette, 's atyai jószágába vonta-meg magát, hol egyedül mezei munkával foglalatzkodott. Alig végződött-el 1819-ben ama kis háború, a' mint az 1820-diki spanyol pártütésnek híre Mexicóba is elhatott, 's nagy szakadásokra szolgáltatott alkalmatosságot. A' melly plánomot ekkor Yturbide a' különféle feleknek elébek terjesztett, az elfogadtatott, 's Ygualában Febr. 2od aláírással megerősítettet. A' nevezett plánum a' függetlenségnek kihirdetéséből és egy 24 cikkelyes Constitutióból állott. Ez által a' jövedelem beszédése végett fennálló különféle tiszti-hivatalok eltöröltetettek, 's VII Ferdinánd, vagy ha ez maga vonogatná, valamellyik testvére, az önnhatalmú Mexicói Birodalom' igazgatósára meghívattatott; ha pedig a' nevezettek közül a' kormányt egyik sem fogadná-el, abban az esetben a' Mexicóiak magok választhatnak Uralkodót magoknak. Ezen egész pártütésnek Yturbide volt a' feje, ki Generalissimussá és Nagy-Admirálissá leve, 's ezen titulussal írta-alá a' Mexicóban kormányzó spanyol Generális Odonujoval kötött egyezést, melly által az Ygualai plánum némelly tekintetben elfogadtatott, de a' mellyet a' spanyol Király és a' spanyol Cortesi-gyűlés meg nem ismertek. Azonközben Követek választattak Mexicóban, 's Congressus hívattatott-egybe a' Constitutionának kidolgozása végett. Yturbide mint Regenség' feje, végrehajtó hatalmat gyakorolt. Ellene azonban apródonként két Oppositio formálódott; a' köztársaság mellé szítók Despotismussal vádolák őtet, a'

Royalisták pedig attól féltek, hogy majd törvénytelen hatalmat fogna magának venni. Illy vélekedések uralkodtak leginkább a' Congressusban, 's éppen el akarák Yturbidétől venni a' Fő-vezérséget, midőn Május' 18d 1822 a' katonák és a' nép őtet Császárnak kikialtottak. Midőn ekkor a' Congressus azt kívánta, hogy Yturbide személyesen jelenne-meg az e' részben teendő vitézetéseken, kocsijából a' lovakat kifogta a' nép, 's maga vontá azt, mint Yturbide mondja, az ő akaratja ellen, a' gyűlés-palota elébe. A' Congressus őtet kihirdette Császárnak, 's ő e' szerint (mint maga kifejezi) feláldozá magát a' közjó-nak, 's az egészhez vonzó szeretetből reá-bírta magát a' hatalom-palczának és a' koronának elfogadására. Kevés idő múlva az új Császár néhány Deputátusokat, kik ellene egybeesküvének, elfogatott, mellyeket midőn a' Congressus visszakívánt volna, annak Elölülőjének Oct. 3od azt izené egy Katona-tiszt által, hogy a' gyűlésnek fennállása megszűnt. A' mint ő maga állítja, ezen tetten közönséges leve az örvendezés, 's neki mindenfelől szerencsét kívántak. Míg ezek történtek Gen. Santana Vera-Cruzban köztársaságot hirdettki; 's különös dolog hogy vele, Gen. Echavarri az ő halálos ellensége, 's egyszermind Yturbidének barátja e' részben kezet fogott. Santana és Echavarri a' főváros felé vezetétek egyesített seregeiket, 's azt kívánták minden tartományoknak nevében, hogy a' Congressus újra állíttassék-helyre, 's a' Császár tétessék-le. Tudósíttatván Yturbide ezen támadás felől, a' nevezett Generálisokhoz békekövetet küldött azon kinyilatkoztatással, hogy mivel ő a' fő hatalomnak átvételére úgy is kényszerítettetett, arról kész lemondani. Ebben a' felek megegyezének. 'S Yturbide Május' 11d 1823 Olasz Országba elütazott. Nevezetes dolog, hogy ez úttal ugyan azon nap evezett ő el Cowesből, Mexicó

felé. Jövő Augusztus' végével alkalmasint vehetünk tudósításokat megérkezéséről.

A' f. h. 5d és 6d napjain költ legújabb Londoni Ujság-levelek Dél-amerikából fontos tudósításokat közölnek. U. m: Lima, 's Peru' ezen fő-városának kikötője Callao, újra a' Royalisták' kezére kerülének. A' nevezett tudósításokból következő kívonást közöl egy anglus Ujság f. h. 5d: A' „Chichesteri Grófné“ nevet viselő posta-hajóval, melly Buenos-Ayresből, a' honnan Ápr. 28d indult, közelébb Falmouthba megérkezett, fris tudósításokat vevénk Dél-amerikából. — A' Buenos-Ayresi Ujságokban találatik Miniszter Canning György Úrnak a' Buenos-Ayresi Igazgatáshoz intézett bémutató levele, mellyet fő Consulunk Parish Úr nyújtott-bé. Az ezen Ujságokban közöltetett észrevételekből láthatni, hogy bár mit beszéljenek is Angliában a' Spanyol Amerikai Státusok függetlenségének forma szerint való megismeréséről, azoknak Igazgatásának egyike legalább u. m. a' Buenos-Ayresi, igen meg vagyon elégedve azzal a' mit tevénk. — Ugyan azon Ujságok Ápr. 14d azt tartják, hogy az Asia, és Aquila nevezetű spanyol hajók, az ottani vizekre megérkezének. A' mit céljokról, 's útjokról kitapogatni lehetett, annak hírével azonnal követ indítatott-el Chilibe és Peruba. — Azt mondják hogy a' Columbiai Biztos Funes Úr meghatalmaztatott arra nézve hogy Gen. Bolívar' kezessége mellett, Buenos-Ayresben vagy az Igazgatással, vagy a' Bankkal, vagy pedig a' Kereskedőkkel, Peru számára 3—500,000 Piaszterből álló kölcsönvételt hajtana végre. — A' Panamán keresztül jött Limai levelekből tudjuk, hogy a' Calacóban fekvő Rio de la Platai szerezesen Regiment, melly valami 6—700 emberből álló, 's tíz hónapi zsoldja volt hátra, Febr. 4dikére virradó éjjel fellázadott, Tisztjeit és Gen. Alvaradót meggyilkolta, és az erősséget elfoglalta. Ugyan azon le-

velekből látszik továbbá, hogy az említett hónapnak 10d, egyetértőleg valami 30 spanyol Katona-tisztekkel, kik foglyokul tartatának a' kastélyban, 's a' Feketéket elcsábították, a' kastély a' Royalistáknak általadatott, 's benne a' spanyol zászló kiszegesztetett. — Ápr. 18d Insurgens Admirális Guise megérkezett hajós seregek-kéjével Callao alá, 's ezen kikötőt körülkerítette. — Ezen történetek, a' mint gondolni lehet, nagyon megsomorították Limában a' Függetleneket. Febr. 16d vagy a' körül Bolivártól hivatalos - levelek érkezének, mellyekben jelenti, hogy a' Dictátorságot elfogadja, 's Gen. Merino Nicocheát, ki Buenos-Ayresi fi, Limai Kormányzóvá kinevezi. Torre-Tagle, a' köztársaságnak volt Elölülője akkor tájban hivatal nélkül volt, 'sa' mint hallatott, familiájával együtt Chiliben akarta magát megvonni. A' szerencsen seregek' fellázadásának, 's a' kastélynak általok áruló módon spanyol kézre való játszodtatásának következei csak hamar világosságra jövének. Látván a' Függetlenek hogy Limában tovább nem állhatnának helyt, Febr. 27d a' nevezett várost odahagyák, 's Lima és Truxillo között Patavilcába vonúltak. Harmad napra egy, ezer emberből álló spanyol sereg ment oda Piscoból, a' mint hallik, Gen. Rodie' vezérlése alatt. — Egy Santiago de Chilei levél Mártz. 12d hasonlóképen emlékezik a' Callaói nevezett támadásról, és így szól: „A' Liberator hátramaradott Patavilcában, hogy ottan azon terhes betegségből, mellybe Januariusban esett, meggyógyúlna. A' Columbiai seregek 6500 főből állának, a' Peruiak Truxillóban Le Mar alatt nem igen valának többen 3000-nél, 's ezek két annyira fognak szaporíttatni. Még több Columbiai seregeket is várnak; de hogy a' Liberator mikor fog táborba szállani, azt még nem lehet tudni. — A' spanyol hadi erőt imígy számolják-elő: Canterac

alatt Jaujában 4500 ember; Valdez alatt Arequipában 4000, Laserva alatt Cuzcóban 5000; Olaneta alatt 2000; Icában 1600 ember feküdt.

Spanyol Ország.

Madridból, Júl. elsőjéről így írnak a francia Ujság-levelek: „Az Igazság-Minisztere egy királyi parancsolatot küldött a Policzaj fő Tisztnek, mellynél fogva azok, kik a közbocsánatot illető Decretumot rosszul magyarázván, Madridba visszatértek, ottan maradhatásokra nézve nyilvánvaló engedelmet eszközöljenek-ki. — A Tengeri-Miniszter következő, Május 15d indult hivatalos tudósítást vett a Puerto-Riccói Fő-kapitánytól: „Ezennel küldöm Excládnak az azon győzelmekről szóló jelentést, mellyeket a Királynak a mi Urunknak hadi seregei Szanta-Fében, mellynek fő-városát megszállottuk, és Maracaibóban tevének. Eleve tudtunkra esett Bolívarnak Peruban több ízben lett megverettetése. Egy Vincencio Parra nevezetű hűséges Spanyol, ki igen eszes, és hiteles ember, éppen most érkezett-meg Maracaibóból, a hennan csak a mult hónapban indult, s engemet környülálláson tudósított a pártosoknak kétségbeesett állapotokról. Ezeket a nyomorúság részint elpusztítja részint meghasonlókká teszi egymásközött, mindenfelől lehet halani, miként óhajtlak a királyi hatalomnak helyreállítatását. Egy csekély hadi erő is elégséges lenne arra nézve, hogy a jobb gondolkozású embereket, kiket a pártos igazgatás kétségbeesésre juttatott, egyesítse. Oberster Perez, egy spanyol szökevény, Puerto-Cabellóban az útszán, fényes nappal öletett-meg. Egy Kapitány a Feketék közül közönségesen kiáltotta: Éljen a Király! és senki se merte érette bántani. Az insurgens seregek, több esztendejénél hogy egy Reál zsoldot sem kaptak, hanem hópénz helyett sós vízbe

áztatott húst és kétszer sült kenyeret. A pénz szüke oly nagy, hogy az Insurgensek a Pinchina és Ourica nevet viselő Brigantinájiknak magok leszedték a köteleiket. Anglus Kapitány Maitland letette a kormányt, nem türhetvén tovább a nyomorúságot. — Ezen tudósítások Curaçaón keresztül jövének. A következő, ugyan csak hivatalos jelentések pedig egyenesen Costa-Firmából, e szerint: „Szanta Fe de Bogotát royalista Generális Canterac megszállotta. Bolivárt, ki 14,00 emberrel volt, egy sokkal kevesebb számból álló spanyol sereg megverte és megfutamtatta. A jó ügynek ezen győzedelmét, leginkább a derék spanyol lovasságnak lehet köszönni. A győzedelemnek egyszerre az leve a fogantja, hogy 4000 Insurgens a pártütés zászlóját odahagyván, a had zászlóji alá általjött. Bolívar oly sebességgel futott Carthagenáig, hogy egész becsületbeli Gárdája elhullott belé, vagy ötöt elhagyá. Sucre nevezetű Hadnagyja egy csekély csoportal jár fel s alá, s hijába kér saporitást Igazgatásától (Chiliből); mert erre a pártos tisztihivatalok ügyelni sem akarnak, tudván hogy annyi szerencsétlenséget nem lehetne megorvosolni. — Halál a fején, a ki az Armada felől tudósít valakit. Minden felé Anarchia uralkodik. Cisneros, hol kisebb hol nagyobb csoporttal portyászik, s pusztít, és ragadoz. Zulia kerületének lakosai 3000 Piaszter jutalmat ígértek annak a ki ötöt elfogja. Lanóban a színes lakosok egybeszövetkeztek minden Fejéreknek meggyilkolások végett. Paez hét Oberstert lövetett agyon, mint a kik a nevezett öszveesküvésbe keveredének. Kapitány Don Juan Amenguale azt a fontos tudósítást hozta, hogy royalista Generális Urdanata ismét elfoglalta Maracaibót; s az ottani vizeken hét hajót fogott-el az Insurgensektől. A melly kevés sereg volt a nevezett helyen, Coróig szaladott. — Az eddig felhordott tudósításokon kívül az

Arequipai és Cuscói Ujság-levelek még e követekezendő környulallasokat közlik a Felső-Peruban történt dolgokról: „A Vice-Király Laserna; ki a Sicasia völgyén keresztül hatalmasan űzte az Insurgenseket, őket Oct. 28d Cochabambánál utól is érte. Utóbbiakat Lanza vezérlé; az ütközet keményen folyt, hanem a spanyol gyalogság bagnéttal való megtámadással elhatározá a győzedelmet. Az ellenség minden agyúját, szekerét, és bútýorát a csatapiaezon hagyá. Vesztesége holtakban és sebesekben 600-ra ment, nem számlálván azon 500 foglyokat, mellyek a Spanyolok kezére kerültek.“ — A Madriti Udvari Ujság jelenti Júl. elsőjén hogy a követekezendő napon újra egy más napi-jelentést fog közleni az Amérikai dolgok állapotjáról. — A f. eszt. Jan. 5d Gróf Ofalia külső Miniszter között, és Marquis Talaru Ó legkeresztyénibb Felségének Nagykövete között, az 1823diki háború' folyamatjában tett tengeri rablásokra nézve kötött szerződésnek 3d cikkelye szerint, Május' elsője tétetett határnapúl az ezeket illető kölcsönös számadásoknak eligazítására, melly határozott idő a két Udvarnak újabb határozásánál fogva Sept.' elsőjére halasztatott.“

Cádixi és Szevillai magános levelek, mellyek Londoni Ujságokban közöltetnek, még mind egyre azt erősítik, hogy valószággal fegyveres erővel akarják kényszeríteni a hajdani spanyol tartományokat, és hogy a spanyol Armada számára erősen szedik a katonákat.

B r a s i l i a.

Londonba f. h. elején Marahámból Május' 16dikáig terjedő tudósítások érkezének. Az ottani helybeli Igazgatás Apr.' végén egy parancsolatot adott-ki, mellynél fogva minden európai avagy nótelen Portugalliaikat ki tilt az Országból, 's nekik

csupán nyolcz napi időt enged. Ezen kemény rendszabáson nagyon megütődtek a kiket illetett, 's olly előterjesztéseket ténének a helybeli Igazgatásnak, mellyre négy nap múlva az említett parancsolat visszavétegett. A mint mondják az ijeszteett reá a helybeli Igazgatásra, hogy a fenyegetett Portugalliaik azt emlegették, hogy ha az ellenek hozott parancsolat meg fogna állani, ők nagy számú rabszolgáikat szabadságba helyheztegették, 's azoknak segedelmekkel ellene fogják magokat szegezni a reájok nézve hozott boszszuálló rendszabásnak. Az új Kormányzó egy Rio de Janeróból jött hajón Marahamba megérkezett. Ez ugyan az, kit ezelőtt a nép és a seregek nem akarának elfogadni, 's a Rióba való visszatérésre kényszerítének. Visszamenván ő akkor, a Császártól azt a parancsolatot vette, hogy menjen ismét Marahamba, 's ekkor már jobb módon fogadtatott ottan mint először. De a katonák, kik magokat ugyan az ő hatalmának elleneszegezni nem tartják tanácsosnak, vele nem igen vagynak megelégedve; ezek valának pedig tulajdonképen urai a helynek. A melly hajó a Marahami Kormányzót hozá, Para számára is új Kormányzót hozott, ki is rendeltelésének helyére azonnal elindúlt.

Nagy Britannia és Irlandia.

Mivel mind a mellett is, hogy új templomok' építtetésére a Parlamentum pénzt adott, még is sokkal kevesebb a templomok száma mint az Ország népeisége hozza magával, azért e végre még fél millió font Sterling ajánltatott. A Canterbury Püspök adott 450 font Sterlinget; a Londoni, Durhami, és Lincoln Püspökök különkülön 200—200-at; az Oxfordi, Worchesteri, és Winchesteri mindenik 100-at 100-at; a Westminsteri Káptalan 300-at; Archidiaconus Wathen 200-at; az

Exeteri Káptalan, a' Cambridgei Archidiaconus, és Morris nevezetű Pap mindenik 100-at 100-at; ezeken kívül számos előkelők ugyancsak 100—100 font Sterlinget adtak.

A' Spanyoloknak Dél-amérika ellen való készülletekről szólván a' Courier, azt mondja, hogy mivel ők igen késedelmesek, míg az Expediót kiállítják, addig az Amerikai Statusoknak függetlensége egész világon kihirdetethetnék.

B é c s.

Ferencz Károly Ő Cs. K. Fő Hercegsége, kísértetvén Kamarája' Elölülője, cs. k. Kamarás és Udvari Tanácsos Mélt. Görög Úr által, Salzburgban, Tyrolisban, és Vorarlbergben tett útazásából f. h. 17d Bändenbe szerencsésen megérkezett, 's azolta Ő Cs. K. Felségekkel ottan mulat.

Július 16d a' Státus - papirosainak közép-árrok:

Státus Kötelező levele 5 p Ctmal Conv. P. 94
Ugyan az 2 1/2 p Ctmal Sorsvonásos Költsön 1820-ról C. P. Ugyan az 1821 ről 100f. C. P. Bizonyítás 1821d. Költsönről ftért Conv. P. Bécs Városi Bankó Obligatiók 2 1/2 p Ctmal 51 100 for. C. P. 249 7/8 for. V. Czban. 1 Bnnk Actia 1116 for. C. P. Cs. Arany —

Magyar Ország.

Ő Cs. K. Felsége a' Nagy Mélt. Királyi Magyar Helytartó Tanácsnál Titoknokká nevezni méltóztatott Tek. Hersics Ferencz Urat, eddig volt Protocollistát, és Tek. Galanthai Fekete György Urat, eddig volt első Concipistát, és több T. N. Vármegyék Tábla-Biráját.

F. h. 14d a' következő cikkelyt közlik a' Hazai Tudósítások: Kettős innep vala Hatvan Mező-városára nézve Jún. 2od napja, u. m. a' mellyen Fő Tiszt. Vaiszkopf Mihály Úr, ezen városnak Lelkipásztora, az Ő Felségétől még e' f. eszt. Jan. 3d Fő Tiszt. Stettner Bernát Úr

halála által törvényesen kiürült Hatvani Prépostságra lett kegyelmes kineveztetése' következtében, csakugyan a' Hatvani Prépostságra fényes egyházi szertartással Ő Mltga Fogarásföldi Gróf Nádasdy Ferencz Váczi Megyés Püspök Úr által felszenteltetvén, egyszersmind az egyházi törvényeknek értelméhez képest egyházi jusainak birtokába béiktattatott. Már ezen fényes innepet megelőző szombaton délután Ő Mltga a' tisztelt Gróf Püspök Úr, számos egyházi és világi Uraságoktól úgy szinte 48 lovagoktól, az harangoknak egyre való szóllása között egész a' templom' ajtajáig kísértetvén, itt rangjához illő egyházi pompával fogadtatott. Hol az oltári Szentségnek imádasát végezvén, a' Plebánia' épületében megszállott. Más nap reggeli nyolcz óra után, az ezen fényes innepre szép számmal öszvegyülekezett különböző rangú Papságtól a' templomba vezettetvén Ő Mltga, a' szokott egyházi készületek és a' sz. Léleknek segítségül hívása után cerimoniális szent Miséhez, és ezzel a' neki bémutatattott, új Prépost Úrnak felszenteléséhez kezdett. Melly alatt Ő Mltgának Fő Tiszt. Rieck János Úr Orodi Prépost, és a' Ns. Váczi Káptalan' Kanonokja, Fő Tiszt. Nádaszi Tersztyánszky Imre Úr Tereskei Plebánus, és a' Ns. Váczi Káptalan' Kis-Prépostja, úgy szinte Fő Tiszt. Balog István Úr, Csongrádi Fő Esperest és Váczi Kanonok több más egyházi férfiakkal tették a' szolgálatot. Az új Prépost Úr körül Fő Tiszt. Cseh András Úr, Grábai Prépost, és Kis Kun Félegyháza' városának érdemes Plebánosa; Fő Tiszt. Bengyel György Kuchnai Prépost Úrral 's egyszersmind Hold Mező Vásárhelyi Plebánossal vezetőképen foglalatoskodván. Ugyan ezen felszentelés alatt mindjárt az Evangyéliom után történt az új Prépost Úrnak, mint helybeli Plebánosnak törvényes béiktattatása. Ennek végbevételére Ő Mltgtól a' Püs-

pök Urtól Fő Tiszt. Balogh István Úr lévén meghatalmazva, az új Prépost Úrnak, mint helybeli Lelkipásztornak, velős egyházi ékesenszóllásával szívére kötötte hivatalával együttjáró kötelességeit, intvén egyszersmind azoknak fedhetetlen teljesítésére; mellyre az új Prépost Úr feleletét végezvén, a' szent Mise áldozat a' véle járó felszenteltetéssel tovább folytatott, és „Téged' Isten dicsérünk“ énekkel, a' mozsaraknak egész Mise alatt közben való durrogtatása között béfejeztetett. Az innepet fényes ebéd követte, mellynél a' kastélyban, a' Plebánián, a' fogadóban, 's a' városházánál közel két száz személyek megvendégeltetvén, a' piacon a' köznép' számára husz akós boros hordó csapra eresztetett. A' köz öröme, és tiszteletnek fő tárgya lett Felséges Koronás Fejedelmünk, kinek szerencsés uralkodásáért, és az egész felséges Ausztriai Háznak szerencsés és hosszas életéért víg köszöntések voltak. Továbbá Fő Mélt. Rudnai és Divék-Újfalusi Rudnay Sándor Herceg Országunk' Primássa'; Ő Méltgának a' Váczi Megyés Püspök Úrnak; Fő Mltgának Gyaraki Grassalkovich Antal, szóval minden jelen volt egházi és világi vendég Uraknak egészségekért, a' mozsaraknak egyre tartó durrogtatása közt több poharak ürítették. Mind ezen, mind a' következő napon Ő Mltga a' Váczi Gróf Püspök Úr, részszerint a' helybeli, részszerint a' szomszéd helységekből ide gyülekezett hívekre feladta a' bérnyálás' szentességét, számszerint 1350-re.

J e l e n t é s.

A' Borszéki, orvosló erejéről méltán elhíresedett, ásványos-víz' árultatásáról.

Ő Cs. K. Apostoli Felsége 1823 Jan. 8d költ legfőbb határozásánál fogva alólírtak 12 esztendei, másokat kirekesztő kereskedési-just méltóztatott adni az Er-

délyi Nagy Fejedelemségben eredő Borszéki ásványos-víznek, a' német és olasz Tartományokban való árulására nézve.

Mivel azonban az említett egészség szerző víz még mind benn az Országban mind a' Külföldön kevésbé ismeretes, sok akadályokkal lévén megszerezhetése egy beköttetve, 's vele alkalmasint eddigelé csak a' környékeliek élvén; erre nézve alólírt kötelességének tartja, a' szokásban lévő ajánlgatások helyett, az említett hasznos ásványos és egészség szerző víznek, melly az eddig ismeretesek között méltán a' legerősebbek és legtisztábbak közé számíltathatik, leírását ezennel közölni, 's egyszersmind megnevezni a' helyeket, mellyeken az szerezhető.

Ezen ásványos víznek alkató-részeiről és orvosló erejéről a' honni Íróknak munkájik, u. m: Dr. B é l t e k i Úrnak „*Conspectus systematico-practicus aquarum mineralium M. P. Transylvaniae indigenarum, Vindobonae apud Franc. Wimmer pag. 70—71*“; és Erdély Ország', jeles érdemeiről ismeretes, Proto-Medicusának, cs. k. Tanácsos néhai P a t a k y Samuel Úrnak „*Descriptio physico-chemica aquarum mineralium M. P. Transylvaniae*“, Pesten Trattnernál 1820 pag 16—17, elég bő előadást foglalnak magokban. Vagyon t. i. egy font vagy 52 lat ilyen Borszéki ásványos vízben:

a) a' folyó részekből:

56 $\frac{27}{100}$ cubic hüvelyknyi szénsavany, vagy fojtott levegő.

b) a' tüzet nem kapó részekből:

18	$\frac{80}{100}$	grán	szénsavany	széksó;
12	$\frac{52}{100}$	—	—	mész;
5	$\frac{26}{100}$	—	—	keserű föld;
—	$\frac{17}{100}$	—	—	vas;
1	$\frac{75}{100}$	—	kénkö savany	széksó;
—	$\frac{65}{100}$	—	sósavany	székszó;
—	$\frac{87}{100}$	—	agyag	föld;
—	$\frac{81}{100}$	—	kavics	föld.

Orvosló erejéről annyit lehet igazán mondani; hogy ezen ásványos víz,

hathatóságára nézve vetélkedhetik Európanak leghíresebb orvos vizeivel; és hogy ezek közül igen sokakat feljűlmúl sok szélesen terjedt nyavalyák' megorvoslásában. Nem is lehet ez máskép', minthogy rendkívül sok szénsavany széksó alkotó részei által (mellyek minder nevezetes orvos vizeknek leghathatósabb alkotó részei), minden egyéb vizeket szembetűnőképen feljűlhalad. Innen a' beleknek nem csak minden járvány betegségekben, millyenek: az emésztetlenség, súly, aranyér, giliszták, fekete epe (hypochondria), méhanya' fájdalmi 's nyavalyáji, epe előmlés, sűrű vér vagy csípősség 'sa't: hanem az ikrás húsoknak, víztartó edényeknek minden nyavalyájiban, bibiresók ellen, a' mejjnek és tudónek járvány (chronicus) nyavalyájiban, kiváltképen midőn ezek vagy a' lépről, vagy a' köszvénytől erednek; a' vizelletet tartó részeknek nyavalyájiban, és sok más betegségek' nemeiben, a' mint a' tapasztalas bizonyítja, rendkívülvaló, sőt sok esetekben, mondhatnánk, csudálkozásra méltó, hasznos következéseket vonhat maga után, a' vele való élés.

A' gyakorló Orvosnak szabad tetszésére hagyatik, hogy a' forrásnak gyógyító erejéről magát meggyőzze; mindazáltal reményli alólírt hogy nem sokára, orvostollal leírva, előadhatja azon tapasztalt gyógyulásokat, mellyek ezen vízzel való élés után történtek: itt egyedül azt említi még meg, hogy Erdély lakosainak nagyobb része, egészséges korában is, nyáron által úgy él ezen vízzel, mint kellemetes itallal, még pedig a' napnak akár melly részében, akár magán, akár borral vegyítve: már ez akár azért történjék, hogy meg vagynak arról győződve, hogy az igen könnyen emészthető szénsa-

vanyos vizek a' felvidámító Champania bor' nem létét nekik kipótolják; akár azért, hogy, a' mint már feljebb említettük, hathatósága az emésztést elősegéli, az érzékenységeket ébreszti, a' vidám életre éleszti a' vele élő; és éppen ezen tulajdonságai által hárítja-el az ezzel egészséges állapotokban élőknél, hogy betegségbe nem esvén, sínlődő állapotokban ne szorúljanak reá. Esztendőáltal Május' közepétől October' közepéig a' maga egész becsében 's méltóságában áll Erdélynek mind nagyobb mind kisebb asztalain, szint úgy mint minden vendégségekben, a' Borszéki ásványos víz, 's e' mellett a' Külföldnek majd minden orvos vizei elmaradhatnak.

Ezen kellemetes italú, ásványos orvos víz találtatik B é c s b e n a' Hueber Ferencz Úr lerakó boltjában (Weyburggasse zur Elster); Fikl Leopold Úrnál (am Peter bey silbernen Rössel), és az orvosló vizekkel élésnek tudva lévő mulató helyén a' Karolina kapu előtt. Bécsben az ára a' nagy butellianak 24 xr. ezüst, a' kicsinnek 16 xr. ezüst. — Magyar Országban találtatik P o z s o n y b a n Fischer János polg. Kereskedő Úrnál; P e s t e n a' kék Unikornis nevű boltban Krausz Károly, és az arany vasmacskánál Hoffman Uraknál; S z e g e d e n Mirkovics és Zseravicz Uraknál; Ó - A r a d o n Schober Ignác Úrnál.

Egyebiránt a' vevő Urak bizonyosok lehetnek, hogy ezen orvos víz, valamint minden egyéb ásványos vizek, több esztendőig épségben eláll, csak hogy pusztta földre, vagy nedves helyre ne rakattassanak a' butelliak. Költ Borszéken, Júl. elsőjén 1824.

Duldner György, és Társai.